Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

1 август 2025 година*

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива (ЕС) 2016/343 — Член 6 — Тежест на доказване на вината на обвиняемия — Член 47, втора алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз — Право на достъп до независим и безпристрастен съд — Обвинение, което в съдебното заседание е частично оттеглено от прокурора — Задължение на съда да се произнесе по неподдържаните в съдебното заседание елементи от обвинението“

По дело C-404/24 [Димнев] [i]

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски градски съд (България) с акт от 10 юни 2024 г., постъпил в Съда на 10 юни 2024 г., в рамките на наказателно производство срещу

КР,

при участието на:

Софийска градска прокуратура

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: C. Lycourgos (докладчик), председател на състава, S. Rodin, N. Piçarra, O. Spineanu-Matei и N. Fenger, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за КР, от Д. Л. Каменова, адвокат,

– за нидерландското правителство, от M. Bulterman и C. Schillemans, в качеството на представители,

* Език на производството: български.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

– за Европейската комисия, от M. Wasmeier и И. Залогин, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 2016 г., стр. 1) и на член 47, втора алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство срещу КР, обвинен в държане и разпространяване на наркотични вещества.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 22 и 23 от Директива 2016/343 гласят:

„(22) Тежестта на доказване на вината на заподозрения или обвиняемия се носи от обвинението и всяко съмнение следва да е в полза на заподозрения или обвиняемия. Презумпцията за невиновност би била нарушена, ако тежестта на доказване бъде прехвърлена от обвинението към защитата, без да се засягат правомощията на съда за служебно установяване на факти и независимостта на съдебната власт при извършването на преценка за вината на заподозрения или обвиняемия, както и използването на фактически или юридически презумпции по отношение на наказателната отговорност на заподозрения или обвиняемия. Тези презумпции следва да бъдат в разумни граници, като се има предвид важността на въпроса и като се зачита правото на защита, а използваните средства следва да бъдат разумно пропорционални на преследваната законосъобразна цел. Презумпциите следва да бъдат оборими и във всички случаи следва да се използват единствено при условие че е спазено правото на защита.

(23) В различни държави членки не само прокуратурата, но и съдиите и компетентните съдилища са натоварени с търсенето на уличаващи и оневиняващи доказателства. Държавите членки, чиито системи не се основават на състезателен тип наказателен процес, следва да могат да запазят действащата си система, при условие че тя съответства на настоящата директива и на другите релевантни разпоредби на правото на Съюза и международното право“.

4 Съгласно член 3 от тази директива, озаглавен „Презумпция за невиновност“:

„Държавите членки гарантират, че заподозрените и обвиняемите се считат за невинни до доказване на вината им в съответствие със закона“.

5 Член 6 от посочената директива, озаглавен „Тежест на доказване“, гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че обвинението носи тежестта на доказване на вината на заподозрените или обвиняемите. Това не засяга евентуалното задължение на съдията или на компетентния съд да търси както уличаващи, така и оневиняващи доказателства, както и правото на защитата да представя доказателства в съответствие с приложимото национално право.

2. Държавите членки гарантират, че всяко съмнение относно вината е в полза на заподозрения или обвиняемия, включително когато съдът преценява дали въпросното лице следва да бъде оправдано“.

Българското право

6 Член 14, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс, в приложимата му в главното производство редакция (наричан по-нататък „НПК“), предвижда:

„Съдът […] взем[а] решенията си по вътрешно убеждение […]“.

7 Член 27, алинея 1 от НПК гласи:

„След като прокурорът внесе обвинителния акт […], съдът ръководи производството и решава всички въпроси по делото“.

8 Съгласно член 46 от НПК:

„(1) Прокурорът повдига и поддържа обвинението за престъпления от общ характер.

(2) В изпълнение на задачите по ал. 1 прокурорът:

[…]

3. участва в съдебното производство като държавен обвинител;

[…]“.

9 Член 246 от НПК гласи:

„(1) Прокурорът съставя обвинителен акт, когато е убеден, че са събрани необходимите доказателства […] за повдигане на обвинение пред съда […]

(2) В обстоятелствената част на обвинителния акт се посочва[…] престъплението, извършено от обвиняемия[…]

(3) В заключителната част на обвинителния акт се посочва[…] правната квалификация на деянието […]

[…]“.

10 Член 293 от НПК има следния текст:

„Заявлението на прокурора, че наказателното производство следва да се прекрати или да бъде постановена оправдателна присъда, не освобождава съда от задължението му да се произнесе по вътрешно убеждение“.

11 Съгласно член 301, алинея 1 от НПК:

„При постановяване на присъдата съдът обсъжда и решава следните въпроси:

1. има ли извършено деяние, извършено ли е то от подсъдимия и извършено ли е виновно;

2. съставлява ли деянието престъпление и правната му квалификация;

[…]“.

Главното производство и преюдициалният въпрос

12 Софийска градска прокуратура (България) повдига обвинение срещу KP за това, че на 21 май 2022 г. е продал на трето лице пакетче, съдържащо 0,67 грама марихуана, и е държал, на две различни места, две други пакетчета, съдържащи съответно 1,61 и 0,5 грама марихуана, с цел разпространението им.

13 За тези три деяния прокуратурата дава в обвинителния акт правна квалификация по член 354а, алинея 1 от Наказателния кодекс (НК), а именно за разпространение на наркотично вещество — относно първото деяние, и за държане на наркотично вещество с цел разпространение — относно другите две деяния. Тези три престъпления са обединени в едно престъпление, определено като „продължавано“ престъпление по член 26, алинея 1 НК, за което се предвижда наказание лишаване от свобода от две до осем години и глоба от 5 000 до 20 000 български лева (BGN) (приблизително от 2 500 до 10 000 евро).

14 Софийски градски съд (България), пред който е образувано делото и който е запитващата юрисдикция, провежда съдебно следствие и изслушва страните в съдебното заседание при спазване според него на принципа на състезателност и на правото на защита. В този контекст KP посочва, че е държал трите пакетчета с наркотични вещества за лична употреба и не е продавал такива вещества.

15 В съдебното заседание, след фазата на събиране на доказателствата, прокурорът приема, че KP е държал трите пакетчета с марихуана за своя лична употреба. При това положение прокурорът се отказва от някои елементи от обвинението, а именно че първото пакетче е било продадено на трето лице и че другите две пакетчета са били за разпространение. Поради това иска обвиняемият да бъде оправдан, що се отнася до тези елементи, и да бъде осъден за престъпление по член 354а, алинея 3 от Наказателния кодекс, а именно държане на наркотични вещества, за което се предвижда наказание лишаване от свобода от една до шест години и глоба от 2 000 до 10 000 BGN (приблизително от 1 000 до 5 000 евро). От

своя страна адвокатът на КР иска той да бъде оправдан поради съществени процесуални нарушения, допуснати при събирането на доказателствата в досъдебната фаза на наказателното производство.

16 Запитващата юрисдикция е съгласна с прокурора, що се отнася до деянието на подсъдимия във връзка с второто и третото пакетче с марихуана, но въз основа на собствения си анализ на събраните доказателства преценява, че деянието на КР във връзка с първото пакетче осъществява състава на престъплението по член 354а, алинея 1 от Наказателния кодекс, а именно разпространението на наркотични вещества, тъй като КР е предал това пакетче на трето лице, като преди това го е закупил въз основа на тяхна обща договорка и с техни общи парични средства. Ето защо тази юрисдикция приема, че следва да постанови осъдителна присъда за това престъпление.

17 Посочената юрисдикция отбелязва, че българското законодателство, и по-точно член 293 от НПК, допуска такава осъдителна присъда, дори когато тя е в разрез със становището на прокурора в съдебното заседание. Според нея в обвинителния акт, с който е сезиран наказателният съд и който вече не може да оттегли, прокурорът всъщност излага фактическите и правните рамки на обвинението, въз основа на които този съд трябва да се произнесе, без да може да излиза извън тях, произнасяйки се по-специално по фактически обстоятелства, които не са посочени в обвинителния акт. Тя посочва, че наказателният съд съответно трябва да се произнесе по основателността на обвинителния акт според вътрешното си убеждение, като не е обвързан от доводите на страните и може служебно да предприеме всички необходими мерки, за да установи споменатите в този акт факти.

18 В този контекст запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 6, параграф 1, първо изречение от Директива 2016/343, съгласно който „обвинението носи тежестта на доказване на вината на заподозрените или обвиняемите“, задължава прокурора не само да представи доказателствата в подкрепа на обвинението, но и да твърди пред съда, че вината е доказана. Всъщност според тази юрисдикция е съмнително дали би могло да са изпълнени изискванията към прокурора във връзка с тежестта на доказване, ако в съдебното заседание той вече не твърди, че обвиняемият е виновен.

19 Посочената юрисдикция счита, че при такива обстоятелства доказването на вината на обвиняемия по необходимост става от съда. Поради това тя си задава въпроса дали при служебната проверка на доказателствата, за която се говори в член 6, параграф 1, второ изречение и в съображения 22 и 23 от Директива 2016/343, съдът може по собствена инициатива да приеме, че вината е доказана.

20 Освен това същата смята, че наред с тази директива Рамково решение 2004/757/ПВР на Съвета от 25 октомври 2004 година за установяване на минималните разпоредби относно съставните елементи на наказуемите деяния и прилаганите наказания в областта на трафика на наркотици (ОВ L 335, 2004 г., стр. 8; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 66) също е приложимо към процесния случай, така че последният попада в приложното поле на Хартата, определено в член 51, параграф 1 от нея.

21 Затова, при положение че трябва да бъдат изпълнени изискванията за „безпристрастен съд“ по смисъла на член 47, втора алинея от Хартата, запитващата юрисдикция си задава въпроса дали може да се смята за безпристрастен съд, който, отклонявайки се от общата позиция на прокурора и на защитата, сам доказва вината на обвиняемия и съответно замества прокурора, що се отнася до определени елементи от обвинението.

22 В тази насока запитващата юрисдикция счита, че процесният случай е различен от анализирания в решение от 9 ноември 2023 г., БК (Преквалифициране на деянието) (C-175/22, EU:C:2023:844, т. 55—57), в което Съдът е приел, че е налице безпристрастен съд. Тя припомня, че в главното производство прокурорът ясно заявява, че не поддържа определени елементи от обвинението, включително някои фактически обстоятелства, докато по делото, по което е постановено посоченото решение, се касае само за преквалифициране на деянието, по повод на което преквалифициране съответният прокурор не е направил изявление.

23 Накрая, според нея Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), трябва да се вземе предвид както като „международно право“, към което препраща съображение 23 от Директива 2016/343, така и на основание член 52, параграф 3 от Хартата.

24 Тя посочва, че Европейският съд по правата на човека е приел в решения от 20 септември 2016 г., Karelin с/у Русия (CE:ECHR:2016:0920JUD000092608), и от 8 октомври 2019 г., Korneyeva с/у Русия (CE:ECHR:2019:1008JUD007205117), че съдът не е безпристрастен, когато прокурорът не е присъствал на съдебните прения, на които се обсъждат нови доказателства. В първото посочено решение и в решение от 6 март 2018 г., Mikhaylova с/у Украйна (CE:ECHR:2018:0306JUD001064408), Европейският съд по правата на човека е приел и че съдът не е безпристрастен, когато постановява осъдителна присъда в отсъствието на прокурор, носейки съответно тежестта на доказване на вината на обвиняемия. От това според нея следва, че по аргумент за по-силното основание съдът поема функцията да поддържа обвинението, когато осъжда обвиняемия, при все че прокурорът, присъстващ в съдебното заседание, се отказва от определени елементи от обвинението.

25 При тези обстоятелства Софийски градски съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Съответен ли е на чл. 6, ал. 1 във вр. със съобр. 22 и съобр. 23 от Директива 2016/343 във вр. с чл. 47, ал. 2 от Хартата национален закон, съобразно който заявлението на прокурора, че не поддържа обвинението, не освобождава съда от задължението да се произнесе с акт по същество — а това ще означава да постанови осъдителна присъда относно част от неподдържаното обвинение?“.

По преюдициалния въпрос

26 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 6, параграф 1 от Директива 2016/343 и член 47, втора алинея от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национално законодателство, по силата на което наказателният съд е длъжен да се произнесе по обвинителния акт по вътрешно убеждение, при все че прокурорът, след като е представил в съдебното заседание доказателствата, които според този съд позволяват обвиняемият да бъде осъден за посочените в този акт престъпления, иска, що се отнася до някои от споменатите в този акт деяния, обвиняемият да бъде оправдан или осъден за по-леко престъпление.

27 На първо място, следва да се припомни, че Директива 2016/343 цели само да установи общи минимални правила и следователно не извършва изчерпателна хармонизация на наказателното производство (решение от 8 юни 2023 г., ВБ (Информиране на задочно осъдения), C-430/22 и C-468/22, EU:C:2023:458, т. 29 и цитираната съдебна практика). Предвид ограничения обхват на хармонизацията, извършена с тази директива, въпросите, които не са уредени с нея, попадат в обхвата на националното право (вж. в този смисъл решение от 4 юли 2024 г., FP и др. (Съдебен процес чрез видеоконференция), C-760/22, EU:C:2024:574, т. 28 и цитираната съдебна практика).

28 Член 6 от посочената директива цели да уреди разпределението на тежестта на доказване при приемането на съдебни решения относно вината (вж. в този смисъл решение от 28 ноември 2019 г., Специализирана прокуратура, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, т. 33).

29 Съгласно член 6, параграф 1, първо изречение от Директива 2016/343 обвинението носи тежестта на доказване на вината на заподозрените или обвиняемите. Съдът вече е постановил, че член 6, параграф 1 от тази директива не допуска, видно от съображение 22 от нея, посочената тежест на доказване да бъде прехвърлена от обвинението към защитата (вж. в този смисъл решение от 8 декември 2022 г., HYA и др. (Невъзможност да се разпитат свидетелите на обвинението), C-348/21, EU:C:2022:965, т. 32).

30 От това следва, че съгласно член 6, параграф 1, първо изречение от Директива 2016/343 обвинителят трябва да събере доказателства в подкрепа на обвинението и да ги представи на компетентния съд.

31 Видно от член 6, параграф 1, второ изречение от Директива 2016/343, задължението, произтичащо от първото изречение на този параграф, не засяга евентуалното задължение на съдията или на компетентния съд да търси както уличаващи, така и оневиняващи доказателства.

32 Освен това, както личи от съображение 22 от Директива 2016/343, констатацията, че презумпцията за невиновност би била нарушена, ако тежестта на доказване бъде прехвърлена от обвинението към защитата, не засяга правомощията на съда за служебно установяване на факти и независимостта на съдебната власт при извършването на преценка за вината на заподозрения или обвиняемия, както и използването на фактически или юридически презумпции по отношение на наказателната отговорност на заподозрения или обвиняемия.

33 Ето защо задължението, което има обвинението по силата на член 6, параграф 1 от Директива 2016/343 да докаже вината на обвиняемия, не е пречка националното законодателство да предвижда, че съдията или компетентният съд следва самостоятелно да прецени вината на обвиняемия, след като евентуално сам е потърсил както уличаващи, така и оневиняващи доказателства.

34 Това важи в още по-голяма степен, когато, както в случая, съдията или компетентният съд преценява вината на обвиняемия — независимо от преценката на прокурора в това отношение — въз основа само на представените от последния и от защитата доказателства.

35 От гореизложеното следва, че член 6, параграф 1 от Директива 2016/343 допуска такова национално законодателство, дори ако прокурорът, след като е представил такива доказателства в съдебното заседание, иска, що се отнася до някои от посочените в обвинителния акт деяния, обвиняемият да бъде оправдан или осъден за по-леко престъпление.

36 На второ място, важно е да се припомни, че съгласно член 51, параграф 1 от Хартата, когато прилагат правото на Съюза, държавите членки трябва да зачитат гарантираните с нея права.

37 В това отношение Съдът е постановил, че презумпцията за невиновност, упомената в съображение 22 и член 6 от Директива 2016/343, предполага при определянето на наказателната отговорност на обвиняемия съдията да е свободен от всякакви обвързаности и предубеждения. Независимостта и безпристрастността на съдиите следователно са съществени условия за гарантиране на презумпцията за невиновност (вж. в този смисъл решение от 16 ноември 2021 г., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim и др., C-748/19—C-754/19, EU:C:2021:931, т. 88).

38 Правото на всяко лице делото му да бъде гледано от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, е сред изискванията, присъщи на основното право на справедлив съдебен процес, което е гарантирано с член 47, втора алинея от Хартата (вж. в този смисъл решение от 29 юли 2024 г., Breian, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, т. 80).

39 Ето защо следва да се определи дали изискванията за независимост и безпристрастност, предвидени в член 47, втора алинея от Хартата, не допускат национално законодателство, което позволява на наказателния съд в края на наказателния процес да осъди обвиняем за посочено в обвинителния акт престъпление, дори ако прокурорът, след като е представил събраните доказателства, иска този обвиняем да бъде оправдан или осъден за по-леко престъпление.

40 Съгласно постоянната съдебна практика това изискване за независимост включва два аспекта. Първият аспект, който е външен, изисква съответният орган да упражнява функциите си напълно самостоятелно, без да е йерархично обвързан или да е подчинен на когото и да било и без да получава нареждания или инструкции от какъвто и да било вид, като по този начин е защитен от външна намеса или натиск, които могат да накърнят независимостта на преценката на членовете му и да повлияят на техните решения (решение от 19 декември 2024 г., Виваком България, C-369/23, EU:C:2024:1043, т. 30 и цитираната съдебна практика).

41 Вторият аспект, който е вътрешен, е свързан с понятието за безпристрастност и визира еднаквата отдалеченост от страните по спора и от съответните им интереси с оглед на предмета на спора. Този аспект изисква запазването на обективност и липсата на всякакъв интерес от изхода на спора извън строгото прилагане на правната норма (решение от 19 декември 2024 г., Виваком България, C-369/23, EU:C:2024:1043, т. 31 и цитираната съдебна практика).

42 Следователно изискваните по силата на правото на Съюза гаранции за независимост и безпристрастност налагат наличието на правила, които позволяват да се отстрани всяко оправдано съмнение у правните субекти, по-специално в неутралността на съответния орган по отношение на противопоставящите се интереси (решение от 19 декември 2024 г., Виваком България, C-369/23, EU:C:2024:1043, т. 32 и цитираната съдебна практика).

43 Не може да се приеме, че е в разрез с тези изисквания национално законодателство, което задължава наказателния съд да се произнесе по обвинителния акт по вътрешно убеждение, без да е обвързан от направените от прокурора в съдебното заседание изводи относно вината на обвиняемия. Всъщност такова законодателство, което има за цел да гарантира пълното прилагане на наказателния закон и наказването на извършителите на престъпления, не може да постави под въпрос еднаквата отдалеченост на този съд от страните в производството и от съответните им интереси с оглед на предмета на последното или да създаде оправдано съмнение у правните субекти в това отношение.

44 Следва да се отбележи, че доколкото Хартата съдържа права, съответстващи на гарантираните от ЕКПЧ права, член 52, параграф 3 от Хартата има за цел да осигури необходимата съгласуваност между правата по Хартата и съответстващите им права, гарантирани от ЕКПЧ, без това да засяга автономността на правото на Съюза. Съгласно Разясненията относно Хартата на основните права (ОВ C 303, 2007 г., стр. 17) член 47, втора алинея от Хартата съответства на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. Следователно Съдът трябва да гарантира, че даваното от него тълкуване по настоящото дело осигурява равнище на защита, което не се отклонява от гарантираното с член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, така както е тълкуван от Европейския съд по правата на човека (решение от 19 декември 2024 г., Виваком България, C-369/23, EU:C:2024:1043, т. 28 и цитираната съдебна практика).

45 Преюдициалното запитване се позовава на практиката на Европейския съд по правата на човека, съгласно която изискването за безпристрастност, произтичащо от член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, не допуска наказателният съд да носи тежестта да поддържа обвинението и съответно да постановява — евентуално след като събере нови доказателства по своя инициатива — осъдителна присъда, при положение че прокурорът не е присъствал на съдебните заседания (ЕСПЧ, 20 септември 2016 г., Karelin с/у Русия, CE:ECHR:2016:0920JUD000092608, § 73 и 76, и ЕСПЧ, 6 март 2018 г., Mikhaylova с/у Украйна, CE:ECHR:2018:0306JUD001064408, § 64).

46 Тази съдебна практика обаче не е релевантна по настоящото дело. Всъщност преюдициалният въпрос не касае събирането в съдебното заседание на нови доказателства по инициатива на съда в отсъствието на прокурора или пък провеждането на съдебно заседание в отсъствието на последния — обстоятелства, до които се отнася цитираната съдебна практика — а касае задължението на този съд да се произнесе по обвинителния акт по вътрешно убеждение в хипотеза, при която прокурорът е участвал в съдебното заседание и която се отличава единствено с това, че макар всички доказателства да са били събрани, прокурорът е поискал, що се отнася до някои от посочените в обвинителния акт деяния, обвиняемият да бъде оправдан или осъден за по-леко престъпление.

47 С оглед на всички изложени дотук съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 от Директива 2016/343 и член 47, втора алинея от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национално законодателство, по силата на което наказателният съд е длъжен да се произнесе по обвинителния акт по вътрешно убеждение, при все че прокурорът, след като е представил в съдебното заседание доказателствата, които според този съд позволяват обвиняемият да бъде осъден за посочените в този акт престъпления, иска, що се отнася до някои от споменатите в този акт деяния, обвиняемият да бъде оправдан или осъден за по-леко престъпление.

По съдебните разноски

48 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 6, параграф 1 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство и член 47, втора алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкуват в смисъл, че

допускат национално законодателство, по силата на което наказателният съд е длъжен да се произнесе по обвинителния акт по вътрешно убеждение, при все че прокурорът, след като е представил в съдебното заседание доказателствата, които според този съд позволяват обвиняемият да бъде осъден за посочените в този акт престъпления, иска, що се отнася до някои от споменатите в този акт деяния, обвиняемият да бъде оправдан или осъден за по-леко престъпление.

Подписи